

Izhaja vsaki četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošiljanjem
na dom
na celo leto . 3 fl.
" pol leta . 1 fl. 50 k.
" 1/4 . — fl. 80 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . 2 fl. 50 k.
" pol leta . 1 fl. 30 k.
" 1/4 . — fl. 70 k.
Posamezni listi se dobijo
pri knjigarju Novaku na
velikem trgu za 5 k.

SLOVENSKI GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

"Poduk v gospodarstvu bogati deželo."

Naročnino sprejema vred-
ništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo,
neplačani listi ne
prijemajo.

Oznani se prijemajo,
plača za vrstico je 10 k.
in za kolek 30 k.

Štv. 46.

V Mariboru 12. novembra 1868.

Tečaj II.

Slovenski tabor pri Šempas-u na Goriškem.

(Dalje govor dr. g. Tonklija.)

Materijalno in duševno razvijanje je pa mogoče le v narodu jeziku; pravico imamo tedaj zahtevati, da se naši otroci v vseh šolah v slovenskem jeziku podučujejo in da se nam pravo vsake vrste govori v slovenskem jeziku.

Tega pa ne moremo doseči dokler nismo zedinjeni v Slovenijo, ker Slovenci na Štajarskem in Koroškem so v manjšini nasproti Nemcem, na Primorskem, pa nasproti Lahom. Nadsodnija v Trstu je za Primorske Slovence le laška, v Gradcu za vse druge pa le nemška; tedaj ni pričakovati da bi se v sodnijah slovensko uradovalo.

Tako se godi v šolah; na Primorskem so te namreč ali nemške ali laške, na Kranjskem, Koroškem in Štajarskem pa le nemške. Nikjer pa nimamo skupnega slovenskega učilišča, in ga tudi ne bomo zadobili, ako se ne združimo.

Ko bi bili pa vsi v Slovenijo združeni, bi nam zadostovalo eno namestništvo, ki bi bilo lahko vseslovensko, bi imeli svoje slovenske sodnije in politične in finančne urade, nadsodnije, šole in pa vseučilišče.

Slovenski možje, Slovenija bi ne bila le v korist nam Slovincem, ampak celi Avstriji.

Spominjate se vsi, da leta 1866 se je bila vojska vnela med Avstrijo na eni, Italijo in Prusijo na drugi strani. Orožje Avstrije je bilo nesrečno, in nasledki so bili ti, da je odstopila Italiji ne samo Beneške Lahe, ampak tudi Beneške Slovence, katerih 40 tisoč zdihujejo pod jarmom laškega naroda, ker Lahji ne priznavajo Slovincem narodnih pravic, marveč po njih z nogami teptajo.

Ali Italija še ni nasitjena; lačna je še po Goriški, Tržaški in Istorski deželi; gre tedaj za naš obstanek, ker Italija z rokami po nas sega in grabi.

Da se bomo tega poljuba obranili, da ne pademo pod požrešno Italijo, je neobhodno potrebno, da se vsi Slovenci zedinimo in združimo, v eno kronovino, da vstvarimo Slovenijo! (Hočemo!)

Slovenija zedinjena, močna, se bode laže ubranila vsaki zunajni sili, ona bo otela sebi narodnost in svobodo, presvitlemu cesarju, kojemu smo Slovenci vse skozi vdani in zvesti, pa lep leskeči biser na kroni, to je slovenske pokrajine, združene v Slovenijo!

Ako smo tedaj vsi Slovenci združeni v Slovenijo, bomo s družinimi močmi branili svoje, in pravice presvitlega cesarja, in tako Jemu več koristili, kakor če smo v šest kronovin razcepljeni.

Prepričam sem, slovenski možje, da ko bi bili benečanski Slovenci leta 1866 z nami vred združeni v Slovenijo, bi ne bili oni nikdar padli pod laško vladu, kjer so vse veke za nas izgubljeni!

Zedinimo se tedaj v Slovenijo, dosegli bomo vse nam prirojene pravice, oteli narodnost in svobodo, in krepko in uspešno branili nam ljubo Avstrijo in presvitlega cesarja proti vsakemu napadu, proti vsem sovražnikom. (Med govorom in h koncu nebrojni živio- in slava-klici.)

Zdaj naznanja predsednik, da se je oglašil za besedo g. dr. Vošnjak deželni poslanec in zastopnik štajarskih Slovincem.

Ko stopi na oder g. dr. Vošnjak, ga pozdravlja ljudstvo z gromovitimi, neskončnimi slava- in živio-klici, kateri se ponavljajo pri vsakem stavku njegovega navdušenega govora, iz katerega tu navedemo nekatere točke: Pozdravljam Vas v imenu vaših slovenskih bratov na Štajarskem. (Živeli! Slava štajarskim Slovincem!) Govornik naprej dokazuje, kako se je rodila misel zedinjenja vseh Slovincem na Štajarskem. 400.000 štajarskih Slovincem je nakleneno na 600.000 Nemcev, v deželnem zboru graškem so zastopani samo po 8 poslancih mimo 55 nemških. Ime Štajar je sicer staro, pa ime slovensko je še starejše. Mi smo Slovenci in ne Štajarci, mi govorimo slovenski in ne štajarski jezik. Kaj je štajarski jezik. Kaj je štajarskim Slovincem pomagalo, kateri dobiček so imeli od svoje zveze z Nemci? (Klici: Nič!) Prav imate, nič nismo imeli, kakor plačanje za vse nemške zavode, slovenskih pa nam nobenega niso privolili. Razcepljeni Slovenci nimamo nobene moči, vendar se je dozda od zedinjenja le bolj po časnikih naših govorilo. Da pa ta misel stopi v življenje, jo je treba na glas izrekat: Mi vsi Slovenci nočemo biti ne Štajarci, ne Korošci, ne Kranjci, ne Primorci, mi hočemo biti le Slovenci zedinjeni v eni Sloveniji. (Slovenija živela!) Dokler smo razcepljeni, si nikoli ne pridobimo naših narodnih pravic. (Res je!) Ali to ni žalostno in razžaljivo, da se nam Slovincem na naši slovenski zemlji pot zapira skozi slovensko mesto? (grdo je!) Tako ravnanje ne more roditi dobrega sadu! Vas tlačijo tuji laški, nas tuji nemški živijo, pa nas dolgo več ne bode. Zavedeli smo se, da smo Slovenci, in da za nami stoji še 80 milijonov Slovanov, ki z nami čutijo kar se nam krivičnega stori. (Živeli vsi Slovani!) Če se po postavnem potu napravi Slovenija, bode Avstrija sama imela naj večji dobiček. Mi ne razdiramo, ampak hočemo le okrepčati Avstrijo. Prej pa ne bomo mirovali, dokler se ne dopolni ta naša naj prva želja, dokler se ne zedinijo vsi Slovenci v eno kronovino „Slovenijo“. (Živela Slovenija! Mi jo hočemo!) Hočemo jo vsi Slovenci, tirjali smo jo in jo zmerom tirjamo mi štajarski Slovenci, tirjajte jo danes tudi Vi, da bo spoznala vlada, da so vsi Slovenci v tej misli složni, da vsi želijo „Slovenijo“.

Ko prenehajo navdušeni slava- in živio-klici, bere predsednik še enkrat 1. resolucijo: Kdor je za to, da se zedinijo vsi Slovenci v eni kronovini z enim dež. zborom, naj vzdigne roko. In 10.000 Slovincem je, kakor na en hip, vzdignolo svoje roke in 10.000 Slovincem je sopet izreklo: Slovenija vstani!

O drugi točki: vpeljavi slovenskega jezika v šolah in o ustanovitvi visoke pravne šole v Ljubljani je izvrstno, ljudstvu razumljivo, govoril g. Naberger, dež. poslanec tržaške okolice: „O nobeni stvari nismo toliko govorili, kakor o tej stvari. Že 20 let se zato poganjamo; čuditi se res moramo, da vendar še zmerom tujščina v naših šolah gospodari, naš slovenski jezik se pa zanemarija in v kot stavlja. Pri vsakem narodu se podučuje v domačem jeziku, le pri nas ne. Naše peticije od l. 1861 so se pri ministerstvu vrgle pod klop. §. 19 drž. osnovnih postav nam obeta ravnopravnost, pa je mrtev. Mi ne moremo čakati do sodnjega dneva (klici: tudi nočemo). Zato smo se danes tukaj zbrali da očitno izrečemo: Našemu jeziku se morajo v šolah dati popolne pravice. Dozda naše šole niso bili učilnice, ampak mučilnice. Mesto da bi se um bistril otrokom, vbijala se jim

je nesrečna tujščina v glavo, tujščina, ktera um in pamet meša prostemu kmetiču. Jasno je, da se nam Slovincem krivica godi. To je soper naturno postavo, greh soper Boga. Jezik je dar božji in naj prvi dar, ki ga vživa vsak človek. Bog nam je dal jezik slovenski, ki je prečudno lep, mil in bogat. Ker naš jezik še nima svoje pravice, zato se nam Slovincem velika škoda godi. Ako bi se v domačem jeziku in ne v tujem podučevalo, bi se vednosti razširjale med nami; in ker bi več vedeli, bi si skoz laže pomagali.

Naše gosposke bi nam potem tudi v našem jeziku dopisavale, ko bi se v šolah naučili našega jezika. Zdaj pa nam je tolmača treba, kotni pisarji kmeta goljufajo in derjo. Pa tudi više slov. šole moramo imeti za naše pravnike in za to je Ljubljana naj pripravnije mesto.

Predsednik bere 2. resolucijo: V vseh šolah na Slovenskem naj se podučuje v slovenskem jeziku, in to naj se precej začne (Precej! precej!). Toraj želite, da se izbriše: ali vsaj v enem letu. (Vse ljudstvo kliče: Precej! precej!)

Cela 2. točka se potem soglasno prejme.

O tretji resoluciji: vpeljava slovenskega jezika v uradnih govori g. dr. Lavrič in odda za ta čas predsedništvo g. dr. Žigon-u. (Dalje prih.)

Naše narodne pesmi.

Spisal F. Kočevár.

Ker „Slovenski Gospodar“ ni lepoznanstveni list, nočem jega čitatelje mučiti z nadaljnjim naštevanjem epitetov, ki se v naših narodnih pesmih stereotipno ponavljajo, in ki so za nje tedaj ravno tako značajni, kakor n. pr. Homerjevi reki: dolgosenčna jesenova sulica, mačjeoka Atena, široko hodni volovi in več enakih. Držal se bom tedaj kolikor se bo dalo na kratko in samo tiste stvari še omenjal, ki bi vtegnole morebiti tudi gospodarjevo čitateljstvo zanimati.

Zelo znamenito za naše narodne pesmi je med drugim to, da se neke germanistične besede, kakor n. pr. jungfrava, ledik stan, cartana Marija najdejo po celem slovenstvu, pri Prekmurcih in Zagorskih Slovincih ravno tako kakor pri Rezjanih, Istrijanih in Korošcih. Pa temu se ni čuditi če pomislimo, da se več germanističnih besed celo že v starej Slovenščini nabaja! In posebno ta prikazen je Kopitarju v dokaz služila, da je cirilski jezik stara slovenščina. Sploh pa te germanistične besede v našem jeziku in slavizmi v nemškem jeziku to pričajo, da je naš narod že od vjekov z nemškim narodom v sosedstvu živeti moral.

Važni faktor v naših narodnih pesmih so ptice. One so — djal bi — v službi osode, ter kot take oznanjujejo osodopolne dogodke. One priletijo ali „iz dežele Stajarske“, ali „iz nemškega Grada“, ali „iz dežele vogerske“, pa tudi „iz dežele Indije“ in iz „solnčne dežele“, tedaj za naš narod zmiraj od vzhoda. Pa tudi iz bojišča prileti drobna ptičica, ter prinese glas brižnej ali vzdihajočej ljubici o njih vojnih. Iz Stajarske dežele prinese ptičica presladko vinsko trto, iz vogerske pa rumeno pšeničico. Žerjav na lipi sede sviri dekleta fantov, naj jihovim sladkim besedam ne verjamejo, in če bodo zibale. Lovca, ki drobno ptico zasleduje, prosi, naj je ne vstrelji, ter mu hvaležna za to svetuje, naj kadar se bo oženil nikar ne vzame, stare babe ali udove, nego mladega dekleta. Drobna ptičica je edina priča objemajem zaljubljenih. Kukovica se v naših narodnih pesmih ravno tako gostokrat spominja, kakor v srbskih, in sicer v dvojnem značaju, ali kot nositeljica belega lista, brž ko ne zato, ker zelo naglo leti, ali pa kot izdajalka. Za ptičje petje ima naš narod več prav mičnih onomanopoeičnih pesmic. Slaviček n. pr. takole droboli: Spi, spi, spi, spi, deklíč, pod grmič, pride fantič, prime za bradič, čup, čup, čup, čup! Gosi kadar gredo iz vasi na potok takole med seboj čeblijo: Mlade libe, ki gredo od zad se hvalijo: me sme lepe mlade, ne sme lepe mlade! Stare šnge to čuvše pa zavidno dejo: tudi me sme bile mlade, tudi me sme bile mlade! Stari gosak, ki pred njim kot vajvoda stopa na dolgo vrat stegne pa kriči: pa že zdavnej! pa že zdavnej! Takih ptičje petje oponašajočih pesmi ima tudi za prepelico, za vogo itd. Posebno pa ima mnogo variantnih narodnih pesmic o ptičjej svatbi, ki se obhaja na dan sv. Vincencija. Ženin in nevesta sta šinkovec in šinkovka, kosič in seničica, čuk in sova; starešine so orel, jastreb in medved; kosek je pozavčín, vodilja in družica je lisica, svatevca je zeba pa včasih tudi senica, za teto je sova, za sneho zeba, godci so vrabci,

lastavice jim da pomagajo; volk je mesar, za gostijo deklica brinja v mlin nese, za kuharico je mirkevca, ali pa sraka, in sicer zato, kaj ima lepi beli fortošec, včasih pa tudi keber kuha, stenica zabeljuje, detelj in čuk drva sečeta, čaplja treske bere, mačka je za dekle, zajc bandero nosi in pri gostiji streže gotovo zato ker ima spretne noge, leverca je švelja, bolha hišo zmata, vuš pa dete ziblje. Pa tudi o živinski svatbi imamo nekoliko narodnih pesem. Ženin in nevesta sta ali komar in muha, ali pa zajc in lisica, volk je likeb (?), jazbec pa godec. (Dalje prih.)

Gospodarske stvari.

O sejanju turščice (kuruze).

Turščica je pripeljana iz Amerike, Posebno mnogo se je seja o južnih deželah, kjer je glavna hrana prostih ljudi. V naših krajih se sicer turščica že tudi seja več deset let, ali vendar v razmeri proti južnim krajem še zelo malo, in vendar zasluži sejanje turščice popolno pazljivost in bilo bi želeli, da bi se to posebno pri malih gospodarjih popolnoma vpeljalo in dobro vredilo, ker sejanje turščice plača vse trude in stroške prav bogato. Skoraj ni nobenega drugega žita, ki bi se lahko tako mnogovrstno porabilo, kakor turščica.

Turščina moka, z rženo ali pšenično zmešana da prav dober in zdrav kruh, posebno pa se iz nje lahko napravijo mnogovrstne moknate jedi (pogače, žganki, polenta itd.). — Pomočeno zrnje je prav redljiva hrana za konje, svinje in poprek za vsu perutnino, ker s turščico se naj bolj in naj hitrej napita.

Slama da v jeseni in zimi prav dobro klajo, če se hrani na suhem in zračnatem mestu. Tudi mlada turščica vsejana v praho ali o dobrem vremenu v strnišče zimskega žita, je naj boljša klaja za krave dojenke.

Če vendar hočemo imeti prav obilnega dobička iz turščice, jo moramo tudi tako sejati, kakor jena narava zahteva. Na slabi ali slabo obdelani njivi ne bomo imeli nikdar velikega dobička iz nje. Potrebno je zato da se njiva, na kateri hočemo turščico sejati, dobro pognoji in poprek dobro pripravi. Naj lepša pa izraste turščica na njivi napravljeni iz celine.

Pod Lipo.

Podučivni in vgodni pogovori.

Semenko, Iglič in mnogi kmetje sedijo pri mizi in četejejo časnike.

Iglič. No Žalec, vi še niste oženjeni, zdaj si lahko priženite veliko bogatstvo; tukaj v časniku namreč stoji, da znani glavar Mormonov, Brigham ima 35 hčerk za ženitvo, ktere bi se tudi rade omožile in za ktere zato oče išče ženinov. Pravi se, da je mož strašno bogat in Vam gotovo zaženi en milijon.

Žalec. Dobro Iglič! Jaz jedno vzemem Vi mi jo vendar morate snubiti in če jo dobim in žnjo res eden milijon, Vam pol milijona za Vaš trud taki prepustim; samo se hitro podajte naprej na pot k očetu če se hočeta tako lep denar zaslužiti — igla Vas tak slabo živi.

Iglič. Zakaj pa mi samo ne povejte, kje so ti bogati —

Ljubomir (*stopi v sobo in nosi mnogo knjig, vsi ga lepo pozdravijo*). Prav me veseli, da Vas je danes tako mnogo tukaj, in da tako marljivo čitate. Te dni sem dobil matičine knjige, ktere vam danes hočem razdeliti.

Semenko. Jaz se že zelo te knjig veselim, ker sem čul, da so prav dobre. Kaj pa smo vse letos spet dobili?

Ljubomir. Prav imate g. župan! Letos smo dobili, kakor vsako leto „Koledar z letopisom“. V zadnjem boste nahajali naj prej, „Raziskovanje na polju staroslovanske zgodovine“ izvrstno delo g. Davorina Terstenjaka. Dalje „Cesar Leopold I. v Ljubljani“, spisal Parapat. Popis vreden, da ga je Matica natisnola. — „Narodno-gospodarske razprave“. Spisal Luk Robič. Popis iz kterega se vsak človek posebno pa župani mnogo lepega lahko naučijo. — „Slava in sreča kmetijstva“ spisal A. K...č. Posebno za kmete prav podučljiv popis. — „Krajepis borovniške okolice“, kterega je pisal

L. Robič, je prav zanimiv za branje. — „Kaj je narodnost in ktera ljudska šola stoji na pravi podlagi“. Spisal J. Nakupski. Spis kratek ali dober ravno tako: „Zgodovinska črtica“, ktero je spisal dr. J. Bleiweis — A. Kremplj — spisal Božidar Raičev, če izrečem ime pisateljevo, je zadosti. In tako še se v letopisu nahajajo neki drugi lepi popisi, vredni, da se prav pazljivo berejo.

Druga knjiga je „Slovenski štajar“. Dežela in ljudstvo, kterege so spisali rodoljubi. V prvem snopiču, kterege imamo pred seboj se nahajajo „I. Zemljopisne razmere“ popisal g. profesor J. Šuman. — „II. Zemljovznanke razmere ali geognozija“ spisal Ivan Žuža in III. Zračne razmere ali meteorologija sostavil g. profesor J. Majciger. Delo vseh treh gospodov je tako izvrstno, da boljše biti ne more, vsi so svojo nalogo, do naj manjše točke popolnoma izvršili. — Moram zato reči, če bode cela knjiga tako izvrstno dodelana, kakor ta prvi jeni snopič, kar celo skoraj ni dvomiti, kolikor namreč jaz poznam gospode, ki bodo pisali druge jene oddelke, bomo v nji imeli pravi kinč slovenske literature, ker take knjige še dozdej niti napuhnjena nemška kultura ni spravila na svetlo.

Tretja knjiga pa je „Olikani Slovenec“, ktero je spisal J. Vesel.

Semenko. Kaj pa nam o tej knjigi poveste?

Ljubomir. No knjiga je vredna da se priporoča v branje vsakemu Slovencu. Posebno mladini bode dobro služila. Zdaj bom Vas pa še prosil, da mi povrnete poštino za knjige: na vsakega dojde 7 kr.

Iglič. Kaj 7 krajcarjev? to pa je prav mnogo.

Ljubomir. Knjige so došle po pošti in pošta je draga. — Pustimo vendar zdaj to in govorimo spet nekaj o politiki. O čem bomo danes govorili?

Semenko. Jaz bi naj rajši vedel zakaj ministerstvo vojaštva hoče imeti 800.000 vojakov na nogah.

Ljubomir. Beust je v svojem govoru v brambovskem odboru rekel to-le: „Nasproti velikemu mogočnemu primerljaju, da bi se Prus in Francoz vendar pograbila, mora biti Avstrija tudi dobro oborožena in sicer zato, da se bodejena neutralnost spoštovala, in zato da bode odvrčala druge moči, ktere bi se morebiti tudi hotele v ta prepir mešati.“

Semenko. Tedaj Beust res misli, da bo gotovo kravava vojska nastala.

Ljubomir. Tako se ta govor razlaga, pa tudi vse razmere v Evropi kažejo, da dolgo ne bo več brez vojske.

Semenko. Če pa moramo toliko vojakov na noge spraviti, to pa bo državo spet strašno mnogo stalo, dače pa so tako že zlo velike.

Ljubomir. Prav imate št. 800.000 je osupnolo vsakega silno, ki pomisli, da še Avstrija toliko vojske ni nikoli imela, — da francoska vlada more za prihodnji čas nabrati le 600.000 vojakov, in da sevrno-nemške države pod pruskim vodstvom imajo samo 455.000 bojnih vojakov in 120.000 namestnih 200.000 pa brambovcev. — Vsak tedaj po pravici vprašuje; čemu tedaj tako velika armada, ker naš državni denarni stan ne zmore toliko stroškov; ali g. Beust je na to odgovoril to, da so zdaj take homatije po svetu, da mora Avstrija močna biti, da se zdrži mir, ali če se začne vojska, da je tudi za njo pripravljena. Kakor sem že rekel, kaže vse očitno, da se bosta Francos in Prus prijelaj; v tem hipu pa vtegne Rus vmes segati in zdaj bo tudi Avstrija prisiljena iti na bojišče. Diplomati tedaj prerokujejo za prihodnje leto zlo oblačno vreme, ker to je gotovo, da zahtevanje 800.000 vojakov ni brez važnih vzrokov. Vlada zahteva tudi dalje, naj se državni zbor podviza, da novo rekrutno postavo zgotovi do 12. t. m., ko bode te zborovanje državnega zbora prenehalo in se začelo zborovanje delegacij. Ker pa nova postava, po kateri bode vsak vojak ob svojem času, globoko seže v razmere vsake rodovine, zato se ne more tako na vrat dovršiti in odbor je zlo nevoljen, da minister tako silo žene, da bi se morala dogotoviti do imenovanega časa. To pa ni mogoče, ker niti odbor do tistega časa svojega dela dovršil ne bode.

Semenko. Zakaj pa bi se ta, tako zlo važna stvar, morala tako naglo dovršiti, ali je že morebiti vojska tako blizu?

Ljubomir. To je spet krivo ogersko ministerstvo, ktero tišči v to naglico, in sicer zato, ker meseca decembra so nove volitve poslancev za ogerski deželni zbor in ogerske ministre je strah, da ne bi druga večina došla v zbor,

dokler rokrotna postava še ni potrjena, ktera je sedanji ogerski vladi po volji, drugi pa morebiti ne bode. Tako stojijo te stvari.

Semenko. Debelko, kaj pa se vi danes tako hudo držite?

Debelko. Ker mi Španjolsko hodi po glavi.

Iglič. Ali ste morebiti preveč letošnjega pili?

Debelko (ga debelo pogleda). Tega jaz ne razumem.

Iglič. Jaz mislim, če Vam Španjolska po glavi hodi, da Vam tudi punt hodi po glavi, letošnje vino pa tudi punt dela po glavi.

Debelko. Da tako letošnjega sicer nisem pil, ali španjolski punt mi vendar ne gre iz glave.

Semenko. Ali vas je ta punt tako živo genol?

Debelko. No se ve da, kaj pa mislite, kraljico iz deželo spoditi.

Iglič. Saj je niso spodili, ona je sama rada odšla.

Debelko. Da ne spodili, če se od vseh strani kriči: „V kraj z vladarsko rodovino“ ali še bi tedaj morala dalje ostati?

Iglič. To je sicer res. Kaj pa Vi g. Ljubomir rečete k temu.

Ljubomir. Tako vikanje ljudstva ni vsikdar naj ugodnejše to vsak labko zapopade, če vendar premislimo, da je španjolsko ljudstvo, dozdej bilo zmirom zlo zavzeto za monarhijo, da je kraljičina rodovina 150 let že državo vladala, kako zlo slabo je morala tedaj zdajna kraljica kraljevati, če ljudstvo celo zavzeto za monarhijo, ktero je jeno kraljevanje 25 let trpelo, zadnjič vendar prisiljeno bilo kričati. „V kraj z vladarsko rodovino!“

Debelko. To je tudi res. Vi ste rekli, da so Španjolci bili dozdej zavzeti za monarhijo, kaj zdaj niso več?

Ljubomir. Nahajajo se ljudje, ki trdijo, da je večina zdaj za ljudovladstvo.

Semenko. Kaj še tedaj na Španjolskem bode, to še tedaj zdaj niše ne ve.

Ljubomir. Korteši t. j. deželni zastopniki se ravno zdaj volijo, in kedar se bodo zbrali, bodo o osodi Španjolske odločili. Dokler ni znano, kake može so volili, se ne more celo nič naprej povedati. Toliko je vendar gotovo, da kričanje: V kraj z Burboni! se zmirom bolj po deželi širi, zatoraj nimajo oni mnogo upanja ki k tej rodovini slišijo, da bi spet na Španjolski prestol došli, če še bo poprek monarhična vlada dalje ostala. Cesar Napoleon želi, da bi si Španjolci naj izvolili portugalskega kralja tudi za svojega in da bi se po takem sosedni državi Španjolska in Portugalska zjedini v jedno državo, ki bi se naj zvala Iberija; vpraša se vendar, ali bo portugalski kralj volitev prevzel, ker Španjolsko, ki je po mnogih strankah strašno razcepano, je zlo težavno vladati, in Portugalski kralj bo morebiti rekel: „Lepa hvala za to veliko čast, hvala Bogu mi je celo ni potrebno“. — Grof Bismark pa proti temu želi, da bi Španjolci volili za kralja, kraljeviča Amadeja mlajšega sina italjanskega kralja Viktora Emanuela zakaj? sem Vam že zadnjikrat razlagal, kaj pa še se bo zgodilo, to še se zdaj celo ne more povedati, ker španjolske stvari so strašno zmešane. Za danas naj bo te zadosti. Z Bogom!

Politični ogled.

Iz državnega zbora. V 140. seji se je obravnaval važni predlog ustavnega odseka zastran izjemnega stana sploh in zastran sedajnega v Pragi; glede poslednjega predloga hoče ministerstvo, da bi zbornica potrdila in opravičila, kar je ono 10. oktobra zaukazalo in storilo. V tej stvari je prvi govoril posl. L. Svetec in nasvetoval, naj bi se sklepanje o tej postavi odložilo za takrat, kedar bode kazensko postavodajstvo prenarejeno. On pravi da vtegne biti taka postava v rokah ministerstva ustavi in svobodi nevarna; danas meri sicer vsa stvar res samo na Čehe, ali dana s meni jutre tebi. Beseda „notranji nemir“, zavoljo kterege bi smelo ministerstvo ustavo ob moč djati, je tako raztegljiva, da se da lahko na vsako malenkost obrniti.

Dogodki v Pragi niso bili taki, da bi se jim ne bilo dalo tudi brez izjemnega stana v okom prit; vojaška moč v pravem času pa bi bila zadostovala, brez nje pa tudi območdjanje ustavnih osnovnih pravic nič ne pomaga. Pa ne le potreben ni bil izjemni stan, temoč tudi političen in opor-tunen ne. Narod, kakor česki, se ne da užugati s takimi

pomočki. Če nočete, da se vam po časnikih in sploh postavno (v taborih itd.) glasi, trdil bo tem krepkejšje svoje mnenje in svoje pravice s skrivnimi pomočki; s strahovanjem ga silite hoditi prepovedane poti. — Narodno gibanje med Slovani ni od včeraj ali od leta 1848, temoč že od konca preteklega stoletja. Pa saj Slovani niso edini, ki narodno politiko gonijo, to isto delajo tudi avstrijski Nemci in Madžari. §. 19 osnovnih postav izpolnite, pa vse bo dobro. Enakopravnost ni le narodna temoč tudi politična stvar. Vlada se naj Čehom bliža, naj se ž njimi sprijazni in pogodi. H koncu dolgega večkrat pretrganega govora nasvetuje Svetec, kakor je že rečeno, naj se ta postava odloži, dokler ne bode po ustavni poti kazenska postava in kazenskopravni red s porotno sodbo izdelan. — Podpirali so Svetca Slovenci, nekteri Poljaki in Greuter.

Tudi g. Toman, Greuter in še mnogi drugi so govorili proti izjemnemu stanu ali vse ni nič pomagalo, ker končno je večina vendar glasovala za izjemni stan.

V brambovskem odboru je ministerstvo tirjalo, da naj državni zbor postav tako potrdi in sicer nepremenjeno, ker drugače bodo vsi ministri šli iz službe. Postava je tedaj po tem že potrjena.

Finančno ministerstvo je državnemu zboru predložilo, osnovo postave, po kateri si ima za leto 1868 zvun že dovoljenega proračuna, dovoliti še nekoliko stroškov. Imenujemo samo nekatere glavne. Za cesarski dvor se tirja še 150.000 gld., za državni zbor 100.000 gld., za razpuščeno državno svetovalstvo 32.000 gld., za ceste 80.000 gld., za stavbe ob vodah 34.000 gld., za ministerstvo 150.393 gld.; za ministerstvo pravosodja zaradi nove sodnijske organizacije posebno 1.434.000 gld. itd.

Iz gosposke zbornice nič posebnega ni čuti. Te dni se je razglasila postava, po kateri se bo v Cislajtanijski za leto 1868 pobralo 56.548 rekrutov. Iz med teh jih dojde 4433 na doljno 2227 na gornjo Avstrijo, 453 na Solnograško, 6078 na Moravsko, 1495 na Silezijo, 3269 na Štajarsko, 1019 na Koroško, 1019 na Kranjsko, 1519 na Primorsko, 1500 na Tirolsko in Vorarlbersko, 15.464 na Česko, 14.992 na Gališko, 1447 na Bukovino in 1109 na Dalmacijo.

Na cesaričin god t. j. 19. t. m. se pričakuje cesarjevo pismo, po katerem bo izjemni stan v Pragi nehal.

V Pragi je zdaj vse tiho in mirno; zvun „Correspondenz“, ktera edina še živi med neodvisnimi časniki so vsi drugi časniki prepovedani in jih vredniki ali že v ječah ali v zatožbi. Tudi pastirski listi knjezoškofa in kardinala in drugih českih škofov so prepovedani.

V ogerskem držav. zboru se je začelo dogovarjanje o poštni pogodbi z Srbsko. Srbi in Saksi so izstopili iz dotičnega odseka, ker obveljalo je, da imajo v Erdelski ravnopravni biti nemški, rumenski in madžarski jezik.

Ogerska vlada hoče zboru nasvetovati, da se mandati poslancev na 5 let podaljšajo.

Rauch je odšel zaradi reškega vprašanja v Pešt.

V prestolnem govoru je pruski kralj rekel o zunajnih zadevah: Razmerje med mojo vlado in zvanjnim državami je vsestransko dobro in prijateljsko. — Tudi iz Francoske se piše, da vlada v enakih razmerah proti drugim vladam stoji, kakor pruski kralj pravi od svoje vlade. Če kdo hoče naj verje.

Iz Španjolske se piše, da se je tamo razglasil razglas, v katerem demokratična stranka celo odločno tirja federativno republiko.

Čehi upajo, da se v kratkem skliče deželni zbor zaradi kronanja.

Hrvaški dežel. zbor je sklican na 16. t. m. v Zagreb.

V Sesvetah pri Zagrebu je bil 2. t. m. veliki tabor, pri katerem se je vdeležilo mnogo tisoč ljudi ali tudi množica oboroženih in četnikov ni manjkala.

Novičar.

Iz Maribora. V nedelje, t. j. 8. t. m. smo imeli v naši čitalnici besedo in če ravno je zlo deževalo, se je vendar zbrala večina udov. G. pr. Š. je govoril v smislu „Narodnost gre pred svobodo“. Govor je bil prav zanimiv. — Po besedi je bil ples.

Vrednik in tiskar lista „Slovenski Narod“ sta tožena zaradi članka „Tujčeva peta“ v 73. štv. imenovanega časnika, pregreška proti javnemu miru in redu. Konečna obravnava je odločena na 9. december t. l. pred okrožno sodnijo v Celju.

V nedeljo 8. t. m. je bil vrednik „Slovenskega Naroda“ spet poklican pred mariborsko okrajno sodnijo, da bi tamo imenoval pisatelja vvodnega članka: „Po deželnih zborih II.“ in dopisa „od Save“ oboje tiskano v 84 št. „Slov. Naroda“.

Iz gotovega vira nam je tudi znano, da se bode v kratkem osnovalo tukaj polično društvo za štajarske Slovence.

Prečastiti g. misijonar Fr. Pirc je bukvice „Kranjski vrtinar“ prestavil v angleški in nemški jezik in bodo došle na svetlo za Amerikance.

Kakor čujemo, se nova izvirna vesela igra g. profesorja Klotiča „Novi svat“ že v Gorici tiska.

Škof Strosmajer se je pred kratkim podal v Beligrad. Na brodišču ga je pričakal avstrijski konzul žl. Kallay in podkonzul g. Todorovič in ga je spremljal v konzulatno palačo. Tukaj je obedoval. K obedu so bili tudi povabljeni vsi imeniti učenci v Beligradu. Zvečer je vladika večerjal pri srbskem metropolitu, pred ktereja palačo, je došla škofa pozdravljat velika bakljada. Profesor Janez Boškovič je pred palačo, iz ktere oken sta gledala gg. škof Strosmajer in metropolit, nagovoril slavnega gosta in je v svojem govoru posebno povdarjal zasluge g. škofa o omiki srbsko-hrvaškega naroda. Jemu je g. Strosmajer v kratkem odgovoril, da je on po svoji mogočnosti služil sveti stvari t. j. omiki svojega naroda in da bode svojo dolžnost po mogočnosti tudi nadaljeval. — Slava mu!

Pri slovesnem odpiranju čitalnice v Občini se je zbralo do 1900 ljudi. To je bil tedaj res mali tabor. Vse se je vršilo v izvrstnem redu: govori, petje, deklamacije, godba, ples. G. tajnik Sorič je v lepem govoru izvrstno razlagal čitalničin namen.

Rojanska čitalnica je izvolila gg. štiriska deželna poslanca Hermana in dr. Vošnjaka za častna uda.

V Zagrebu se je prvega t. m. slovesno obhajal spomin onih 13 „Ilircv“ ki so bili vstreljeni 29. julija 1845.

Českega lista „Zvon“ je policija na Dunaju tudi drugo številko prej pobrala, ko je bila izdana, pravi se, da se bo zdaj preselil v Pešt, in če tamo tudi ne bo smel izhajati, gre v Berlin.

Čitalnica pri sv. Ivanu v tržaške okolici se bo v nedeljo, t. j. 15. t. m. slovesno odprla, igrala se bode Vilharjeva vesela igra: „Slep in lep“.

Odbor šempaskega tabora bode izdal v posebni knjižici vse taborske govore.

Tržna cena

pretekli teden.

	V Varaždinu	V Mariboru	V Celju	V Ptuj
	fl. k.	fl. k.	fl. k.	fl. k.
Pšenice vagan (drevenka)	4 —	4 75	4 80	4 50
Rži	3 —	3 20	3 30	3 30
Ječmena	2 80	2 90	3 20	—
Ovsa	1 70	1 95	1 80	—
Turšice (kuruze) vagan	2 20	3 25	2 70	3 —
Ajde	3 —	3 20	3 10	3 —
Prosa	2 20	2 80	2 80	2 80
Krompirja	1 —	— 95	1 10	1 —
Govedine funt	— 18	— 26	— 24	— 25
Teletine	— 28	— 28	— 26	— 28
Svinjetine črste funt	— 28	— 28	— 26	— 26
Drv 36" trdih seženj (Klafter)	10 —	11 50	8 50	10 50
„ 18" „	—	5 90	—	—
„ 36" mehkih „	6 —	6 —	6 —	7 50
„ 18" „	—	4 —	—	—
Oglenja iz trdega lesa vagan	— 80	— 60	— 45	1 —
„ „ mehkega „	— 60	— 50	— 30	— 90
Sen cent	1 20	1 30	— 80	1 —
Slame cent v šopah	1 10	1 10	— 70	— 90
„ „ za steljo	— 80	— 80	— 60	— 70
Slanine (špeha) cent	42 —	38 —	40 —	35 —
Jajec, pet za	— 10	— 12	— 10	— 13

Cesarski zlat velja 5 fl. 53 kr. a. v.

Ažijo srebra 115.—

Narodno drž. posojilo 63.30.

Loterijne srečke.

V Gradcu 4. novembra 1868: 9 2 40 24 67

Prihodnje srečkanje je 18. novembra 1868.